

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО
ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

**в рамках
освітньої програми: 291.00.01 «Суспільні комунікації»
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти**

Київ 2024

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи в рамках освітньої програми 291.00.01«Суспільні комунікації», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Розробники: Бессонова М.М., Мельник Г.М., Слюсаренко І.Ю. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 32 с.

Розробники:

Бессонова Марина Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Мельник Ганна Мирославівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Слюсаренко Ірина Юріївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин 11 жовтня 2024 року, протокол № 3.

Схвалено на засіданні Вченої ради Факультету права та міжнародних відносин 16 жовтня 2024 року, протокол № 7.

© Бессонова М.М., 2024 р.

© Мельник Г.М., 2024 р.

© Слюсаренко І.Ю., 2024 р.

© КСУ імені Бориса Грінченка, 2024 р.

ЗМІСТ

Загальні положення про курсові роботи	4
Вибір теми	4
Підготовка курсової роботи	5
Структура роботи	6
Вимоги до оформлення роботи	11
Підготовка роботи до процедури захисту	13
Захист роботи	13
Критерії оцінювання робіт	13
Додатки	15

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО КУРСОВІ РОБОТИ

Курсова робота є формою інтелектуального самовираження студента, важливим документом, що засвідчує рівень професійної та інтелектуальної зрілості фахівця за обраною спеціальністю.

Курсова робота – один з видів індивідуальних завдань навчально-дослідного, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті не лише поглиблення, узагальнення та закріплення знань студентів з навчальної дисципліни, а й застосування їх при вирішенні конкретного фахового завдання і вироблення вміння самостійно працювати з навчальною та науковою літературою, використовуючи сучасні інформаційні засоби і технології. Курсова робота оцінюється як самостійний вид навчальної діяльності.

Під час написання курсової роботи здобувачі зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, уникати фальсифікації та фабрикації. Вище зазначене сприятиме формуванню фахівця, який здатен ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких принципів недоброчесності.

Курсова робота є послідовним ступенем фахової підготовки студента-міжнародника. Перехід до наступного вищого ступеня передбачає якісні та кількісні зміни: розширення кола залучених документів та опрацьованих досліджень, застосування нових дослідницьких методик.

ВИБІР ТЕМИ

Тематика курсових робіт розробляється кафедрою відповідно до змісту і завдань навчальної дисципліни. Студентам надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку, а також можливість пропонувати власні теми робіт. Теми, запропоновані студентами, обговорюються на засіданні кафедри і, за умови позитивного рішення, вносяться до переліку тем курсових робіт з навчальної дисципліни. Керівництво курсовими роботами здійснюють викладачі, які мають досвід науково-педагогічної і практичної роботи.

Студент повинен впродовж двох місяців від початку навчального року подати заяву на ім'я завідувача відповідної кафедри про закріплення за ним обраної теми роботи і призначення йому наукового керівника. Тема (проблема) дослідження може уточнюватися вже у процесі роботи, але обов'язково зміни мають бути погоджені з науковим керівником. Вибір теми дослідження повинен враховувати низку чинників, а саме:

- зацікавленість самого студента проблемою дослідження;
- наявність доступних документів та фахових досліджень з обраної проблеми;
- рівень володіння іноземними мовами;
- актуальність та проблемність теми;
- обсяг проблеми дослідження (тема не повинна бути дуже широкою. Наприклад, «Роль глобалізації в інформаційному суспільстві», або навпаки вузькою «Публічна риторика Президента України під час виступу на ГА ООН 2020 р.»).

ПІДГОТОВКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підготовка курсової роботи має демонструвати рівень фахової підготовленості студента до професійної або наукової діяльності, а саме здатність:

- використовувати набуті в процесі навчання теоретичні знання, практичні навички;
- аналізувати джерела інформації;
- узагальнювати матеріали та застосовувати методи досліджень;
- використовувати сучасні інформаційні технології;
- обґрунтовано використовувати вітчизняну та міжнародну наукову та експертну базу дослідження при висвітленні питання, що досліджується;
- за результатами аналізу здійснювати авторські висновки.

Для успішного виконання роботи необхідно чітко планувати розподіл часу та послідовність дій студентом.

Етапи написання курсової роботи:

- 1) вибір теми;
- 2) складання робочого плану дослідження (в ході роботи може коригуватися та уточнюватися);
- 3) опрацювання документів та наукової фахової літератури в бібліотеках, електронних базах даних, на сайтах державних та недержавних акторів; аналіз, систематизація літератури та документів; збір, вивчення, перевірка достовірності фактичних даних.
- 4) складання орієнтовного переліку документів та літератури;
- 5) написання план-конспекту основної частини роботи з фіксацією матеріалу із посиланням на джерело запозичення (статті, монографії, збірника документів, періодичного видання тощо), щоб запобігти звинуваченню у плагіаті та з метою дотримання академічної доброчесності;
- 6) написання вступу та висновків;
- 7) редагування та оформлення роботи;
- 8) складання списку використаних джерел і літератури; оформлення переліку використаних скорочень, додатків (за потреби);
- 9) подання чорнового варіанту роботи науковому керівникові;
- 10) усунення зауважень та доопрацювання роботи з урахуванням рекомендацій наукового керівника;
- 11) чистове оформлення роботи;
- 12) підготовка до захисту і захист курсової роботи.

СТРУКТУРА РОБОТИ

Курсова робота повинна мати такі складові частини:

- титульний аркуш,
- зміст,
- перелік умовних позначень і скорочень (*за потреби*),
- вступ,
- основна частина (розподілена на розділи та підрозділи),
- висновки,
- список використаних документів та досліджень,
- додатки (*за потреби*).

На *титульному аркуші* зазначаються:

- назва закладу вищої освіти і його структурних підрозділів (факультету, кафедри), де виконувалася робота,
- найменування роботи (курсова),
- шифр і найменування спеціальності та назва освітньої програми,
- тема роботи,
- відомості про виконавця і наукового керівника,
- місто і рік захисту.

Зміст подається на початку курсової роботи і містить найменування вступу, перших сторінок усіх розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних скорочень складається списком, побудованим за алфавітом, де спочатку подається аббревіатура, а потім через тире повне значення поняття (Наприклад, ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі)

У **вступі** розкриваються:

- актуальність теми,
- об'єкт і предмет дослідження,
- мета і завдання дослідження,
- методи дослідження;
- стислий аналіз використаних джерел (документів, повідомлень преси, статистичних збірників, виступів політичних діячів тощо);
- аналітичний огляд наукової літератури, присвяченій проблемі дослідження;
- практичне та теоретичне значення проблеми дослідження,
- апробація роботи (якщо була),
- структура роботи.

Для доведення **актуальності теми** студент повинен визначити сутність, наукове та суспільно-політичне значення обраної ним проблеми дослідження. Цілком доречним є й зіставлення дослідницької проблематики із ширшим загальнокультурним, політико-соціальним та якимось іншим (інколи можна говорити, навіть, про загальноінтелектуальну перспективу) контекстом. Тобто,

йдеться про стисле змалювання загального фону (він може бути дуже різним – у залежності від специфіки та теми наукової роботи), на якому чи в рамках якого відбуваються процеси, які обрані до детальнішого осмислення. Саме це співвіднесення локальної проблеми та загального контексту дає змогу чіткіше продемонструвати важливість та актуальність теми, яка розробляється у дослідженні.

Об'єкт є процесом, або явищем, які має на меті вивчити дослідник.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкту, є його частиною, характеризує особливості об'єкта, його певну сторону.

Мета роботи визначає стратегічну ціль дослідження, вирішенню якої підпорядкована робота в цілому, усі її структурні частини, вся логіка роздумів та інтелектуальних побудов, що мала б пронизувати працю від її початку до завершення. Метою роботи є всебічно дослідити об'єкт.

Завдання формуються у відповідності до мети, яка досягається саме через їх вирішення (орієнтовно близько 3-4 завдань). Завдання формують у вигляді переліку:

- дослідити ...
- проаналізувати...
- охарактеризувати...
- встановити ...
- висвітлити роль ...
- визначити ...
- з'ясувати...

Мета із завданнями дослідження лежать в основі структури курсової роботи. Як правило, мета відображена у темі курсової роботи, а завдання – у назвах розділів та підрозділів курсової роботи.

При характеристиці **методів дослідження** варто вказати ті з них, які використовував автор при роботі з матеріалами та інформацією, які стали основою змісту роботи. Так, варто вказати загально філософські, загальнотеоретичні та прикладні методи, та проілюструвати що саме за допомогою цих методів було досліджено в ході роботи. Основні методи досліджень у галузі міжнародних відносин вивчалися у курсі «Теорія міжнародних відносин», «Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики: Основи аналізу зовнішньої політики» тощо.

Також у вступній частині подається стислий **аналіз використаних джерел**. До джерел в рамках підготовки курсової роботи відносять документи, повідомлення преси, матеріали статистичних збірників, виступи політичних діячів, матеріали офіційних веб-сайтів державних установ, дослідницьких центрів, офіційних осіб (громадських та політичних діячів тощо).

Невід'ємною складовою курсової роботи у її вступній частині є аналітичний **огляд наукової літератури**, присвячений проблемі дослідження. Для цього варто зробити узагальнюючий опис використаної наукової літератури (монографії, наукові статті, навчальні посібники), в якій тією чи іншою мірою розкривалися ті питання, які досліджує автор курсової роботи. Варто звертати увагу на наявність робіт, які безпосередньо розкривають проблематику курсової роботи, а також

виокремлювати роботи, які висвітлюють означену проблематику опосередковано. Варто спробувати здійснити класифікацію наявних наукових робіт (поділити на певні групи, виділивши спільне та відмінне у цих роботах) та зробити висновок – чи є обрана тема для дослідження ґрунтовно вивченою науковцями чи ні.

Якщо є потреба у визначенні місця об'єкта і предмета дослідження в часі та просторі, то визначаються **хронологічні та територіальні межі роботи**.

Далі по тексті зазначається **практичне та теоретичне значення** (за наявності) та **апробація** роботи (за наявності). Як правило, практичне та теоретичне значення роботи визначається тим, яку практичну чи теоретичну задачу може допомогти виконати той матеріал дослідження, який презентований у курсовій роботі. Апробація – це участь автора курсової роботи у наукових конференціях, підготовка наукових публікацій (тези або стаття), в яких висвітлено ті питання, дослідженню яких присвячено курсову роботу. Якщо така апробація наявна – вказується назва (тема) доповіді, виступу та конференції або тез (статті), назва наукового заходу, місце та час проведення (публікації).

Для характеристики **структури роботи** слід вказати про наявність її складових частин: вступ, кількість розділів, які розбиті на підрозділи, висновки, список використаних джерел і літератури (із зазначенням загальної кількості опрацьованих матеріалів), кількість додатків (за наявності), а також зазначити сукупний обсяг роботи у сторінках.

Вступ краще писати після завершення роботи, вже коли остаточно з'ясовано усі аспекти проблеми дослідження.

Основна частина роботи складається з розділів (як правило, трьох). У всіх розділах основної частини роботи виклад матеріалу повинен мати концептуальну єдність, методологічну і стилістичну цілісність. Кожний розділ потрібно починати з нової сторінки. Розділи можуть поділятися на підрозділи (параграфи). Наприкінці підрозділів (2-3 абзаци) та розділу (4-6 абзацив) обов'язково формулюються висновки зі стислим викладенням результатів дослідження. У роботі усі твердження потрібно обґрунтовувати та доводити фактичним матеріалом із посиланням на джерела (документи) або літературу.

У авторських **висновках до роботи** (3-4 сторінки), необхідно подати чіткі та конкретні результати виконаного дослідження, вони мають відображати відповіді на завдання, поставлені у вступі. Висновки повинні бути чітко пов'язані із завданнями, які автор ставив у своїй роботі, і розкривати, як ці завдання вирішені. Якщо було поставлено 3-4 завдання, то повинні бути сформовані 3-4 чітких результатів (висновків), які відповідають цим завданням. У висновках можна подати і рекомендації, якщо автор ставить собі таку мету.

Список використаних джерел і літератури має містити перелік усіх документів і наукових публікацій, на які є посилання в тексті роботи. Спочатку подаються джерела. Джерела слід групувати за видами: 1) міжнародні та міждержавні договори; 2) акти державного законодавства; 3) соціально-економічні статистичні збірники; 4) матеріали періодичної преси; 5) мемуари, щоденники; 6) тематичні збірники документів тощо. Далі розміщується література: монографії, наукові статті, експертні висновки, навчальні посібники тощо.

Перелік публікацій складається за алфавітним порядком прізвищ авторів

або заголовків (в разі відсутності автора – за назвою книги, збірників тощо) згідно з чинними нормами бібліографічного опису. Видання, надруковані кирилицею, передують тим, які видані іншими алфавітами (латиницею тощо). Всі іншомовні видання у списку наводяться мовою оригіналу. Нумерація у списку використаних джерел і досліджень є наскрізною.

Ставлення до підготовки бібліографічного опису списку використаних джерел та літератури має бути як найсерйозніше, оскільки вона демонструє і підкреслює здатність конкретного студента відшукати максимальну (принаймні необхідну) кількість спеціальної літератури (як загальновідомої, так і тієї, з якою працює вузьке коло спеціалістів) із визначеної проблематики.

У **додатки** включаються допоміжні матеріали (як правило, цифрові дані, інфографіка). Вони не є обов'язковою частиною роботи, але деякі з досліджень можуть передбачати чи навіть потребувати спеціальних додатків.

Важливим є викладення матеріалу науковою мовою. Її ознакою є формально-логічний спосіб викладу матеріалу, точність, ясність, стислість, смислова завершеність. У текстах курсових робіт не рекомендується емоційність та публіцистичний стиль викладу. Вживаються конструкції з невизначено-особовими реченнями (Недоцільно писати: «Я пропоную...», «ми аналізуємо», натомість: «пропонується», «аналізується»).

Окрему увагу слід приділити **процесу збору матеріалу**. Після узгодження плану роботи з науковим керівником починається наступний етап, пов'язаний із пошуком та послідовним опрацюванням матеріалу, який становить собою основу тексту курсової роботи та має містити результати дослідження. Первісна робота над збором матеріалу передбачає поглиблене вивчення наукової, фахової, експертної літератури та відповідних темі роботи офіційних документів, статистичних звітів, інших офіційних даних. Матеріал варто шукати відповідно до теми/проблеми, якому має бути присвячений конкретний підрозділ відповідного розділу.

Збір матеріалу варто починати з виявлення сутності базових понять про процеси та явища, які досліджуватимуться у курсовій роботі. Наприклад, якщо тема роботи пов'язана із вивченням «культурної дипломатії» у певній країні світу, то варто з'ясувати які існують інтерпретації цього поняття у фаховій літературі, порівняти ці тлумачення, визначитися з тим варіантом, який здається найбільш вдалим в рамках розробки обраної теми дослідження. Крім цього варто дослідити базові документи (законодавчі акти або інші офіційні документи) тієї країни, культурна дипломатія якої вивчається, аби знати що саме вкладається у це поняття у тій країні, культурна дипломатія якої досліджуватиметься у рамках курсової роботи.

У процесі пошуку, збору та обробки інформації, співставленні фактів та даних, варто фіксувати походження цієї інформації. Для цього радимо робити посторінкові посилання, які на фінальному етапі роботи над текстом мають бути оформлені відповідно до вимог стандарту ДСТУ 8302:2015 або міжнародного стилю оформлення наукових публікацій АРА (приклади додаються у додатках).

Матеріали для написання курсової роботи можна шукати у науковій бібліотеці Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

<http://library.kubg.edu.ua/>, її репозитарії.

Також варто звернутися до літератури та інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. На сайті цієї бібліотеки <http://nbuv.gov.ua/> можна знайти як каталоги тих публікацій, які є у самій бібліотеці (доступні для роботи у читальних залах та на абонементі), так і повнотекстові матеріали, доступні он-лайн за наступним покликанням: <http://nbuv.gov.ua/node/2116>. Наприклад, бібліотека містить матеріали наукової періодики України (структуровані за назвами збірників в алфавітному порядку) за покликанням http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=

При роботі з пошуком джерел у мережі Інтернет варто звертати увагу на походження інформації. Для роботи над збором матеріалу варто звертатися до офіційних веб-сайтів державних установ та інституцій (сайтів парламентів, президентів, королівських родин, міністерств та відомств, органів самоврядування тощо), міжнародних організацій, політичних партій та об'єднань, університетів, якісної преси та інших ЗМІ та ЗМК тощо. Варто уникати сайтів, які передрукують інформацію без вказування джерела її походження, де не вказується дата матеріалу або дата події, містять інформацію, яку не можна перевірити за іншими джерелами, або розважальний контент.

При роботі над пошуком матеріалів для курсової роботи варто ознайомитися з публікаціями на офіційних сторінках наукових фахових видань України, які містять повні тексти наукових статей. Крім вже згаданої Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського перелік фахових видань, які можуть бути корисними при написанні курсових робіт, є на сайті МОН України, або його можна переглянути у Реєстрі наукових фахових видань України на сайті Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації за наступним лінком: <http://nfv.ukrintei.ua/>

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Курсова робота набирається за допомогою комп'ютерної техніки засобами текстового редактора Word. Шрифт обирається з типів: Times New Roman, розмір шрифту 14 пт. у півтора міжрядкових інтервали. Робота видруковується на аркушах паперу формату А4, причому зворотній бік кожного аркуша повинен залишатися чистим. Текст на сторінці повинен бути обмежений полями: ліве – не менше 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Рекомендований **обсяг курсової роботи** має становити від **30 до 40** сторінок основного змісту (від ВСТУПУ до ВИСНОВКІВ включно).

У роботі мають бути чіткі, не розпливчасті лінії, букви, цифри та інші знаки. Всі рядки повинні бути чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи має бути однаковою.

Курсова робота підшивається у пластикову папку-швидкозшивач.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» мають виділятися великими літерами симетрично до тексту (по центру), а підрозділів – малими літерами за виключенням першої великої літери, з якої починається назва. Всі назви (заголовки) пишуться напівжирним шрифтом.

Назви вступу, заголовки кожного розділу, висновків, список використаних інформаційних джерел, додатків починаються з нової сторінки, а заголовки підрозділів – на тій сторінці, де закінчується попередній підрозділ.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, малюнків і таблиць подають арабськими цифрами. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, що входить до загальної нумерації сторінок. **Номер сторінки на титульному аркуші не виставляють**, а на наступних сторінках його проставляють у правому верхньому куті.

Номер розділу ставиться після слова "РОЗДІЛ", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи (параграфи) нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж порядку йде заголовок підрозділу. *Наприклад:*

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ

1.1. Дефініції: терміни та їх трактування

Текст... текст... текст...

1.2. Чинники та індикатори порівняння регіональних Стратегій інформаційного суспільства

Текст... текст... текст...

Ілюстрації (фотографії, схеми, діаграми, графіки) та таблиці розміщують як на одній сторінці з машинописним текстом, так і на окремих сторінках, одразу після посилання на них за текстом. Ілюстрації та таблиці можна розміщувати і в додатках до роботи.

У роботі обов'язково потрібно робити **посилання** при цитуванні джерела чи думки дослідника, при вказівці на важливе свідчення джерела, при запозиченні положень, використанні фактичного матеріалу, результатів досліджень інших авторів. Посилання на документи, наукові та експертні праці є проявом академічної доброчесності.

Посилання в тексті роботи рекомендується подавати внизу сторінки. Вони вставляються автоматично (в Microsoft Word 2007 – за допомогою вкладки «Посилання»). Нумерація наскрізна по всьому тексту або в межах окремих розділів. Розмір шрифту для підрядкових посилань – 12.

Наприклад:

У своїй роботі О. Капінус зазначає, що «реалізація ідеї інформаційного суспільства полягає в оптимальному використанні інформаційних і комунікаційних технологій для європейської інтеграції та задоволення суспільних потреб»¹.

¹ Капінус О. Міжнародні організації у системі сучасних інформаційних відносин. *Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини*. 2008. Вип.25. С. 352.]

При декількох посиланнях поспіль на одне і те саме джерело слід, для уникнення зайвих повторів, у другому і всіх наступних випадках замість автора та назви зазначати – Там само (*Ibid.* – для видань, які написані з використанням латинського алфавіту), вказуючи на потрібну сторінку та, якщо необхідно, номери томів, випусків тощо.

Повторні посилання дозволяється наводити у скороченій формі, за умови, що всі необхідні бібліографічні відомості було наведено у першому посиланні.

Наприклад:

У першому посиланні:

Марутян Р. Інформаційні ресурси: нові підходи до визначення поняття. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. Київ: Український центр політичного менеджменту, 2009. Вип. 18. С. 93-117.

У повторному посиланні:

Марутян Р. Інформаційні ресурси... С. 100.

Якщо текст цитується не за першоджерелом, а за іншим виданням чи документом, то посилання треба розпочати словами: "Цит. за:"

Наприклад:

Цит. за: Марутян Р. Назв. праця. С. 112.

ПІДГОТОВКА РОБОТИ ДО ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ

Завершена курсова робота підписується студентом та подається на кафедру за 15 днів до захисту.

ЗАХИСТ РОБОТИ

Захист курсової роботи проводиться перед комісією, до якої входить не менше трьох викладачів кафедри, зокрема керівник курсової роботи.

Студент у виступі (до 10 хвилин) має наголосити на меті та завданнях роботи з обґрунтуванням актуальності обраної теми, об'єкту і предмету дослідження, надати оцінку стану наукової розробки проблеми, висвітлити основні висновки по роботі.

Присутні на захисті можуть задавати питання лише за темою роботи. Відповідаючи на питання, студент може використовувати текст свого виступу, ілюстративний матеріал, пояснювальну записку, робочі записи.

Після виступу студента слово надається його науковому керівникові, який має виголосити свій відгук щодо курсової роботи.

Якість виконання курсової роботи та її захисту оцінюються за стобальною шкалою, і результати заносяться до відомості обліку успішності й індивідуального навчального плану студента.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБІТ

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками - чітке розуміння суті досліджуваної проблеми, - оформлення роботи повністю відповідає чинним нормативам, - у роботі повністю вирішені поставлені завдання, - чітко та конкретно прописані висновки, - доповідь на захисті є переконливою, відповіді на додаткові запитання під час захисту є обґрунтованими.
B	82 – 89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок - добре розуміння суті досліджуваної проблеми, - доповідь на захисті є переконливою, - відповіді на додаткові запитання під час захисту є обґрунтованими, наявні незначні недоліки у змісті або оформленні роботи.

C	75 – 81 балів	Добре - у цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок - достатнє розуміння суті дослідженої проблеми, - доповідь на захисті є достатньо переконливою, - відповіді на додаткові запитання під час захисту є обґрунтованими. - наявні невеликі недоліки у змісті або оформленні роботи.
D	69 – 74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання - посереднє розуміння суті досліджуваної проблеми, - доповідь на захисті є загалом переконливою, у відповідях на додаткові запитання під час захисту студент зазнає труднощів з підбором аргументації, - наявні суттєві помилки у змісті або оформленні роботи.
E	60 – 68 балів	Достатньо - мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь) - фрагментарне розуміння суті досліджуваної проблеми, - доповідь на захисті є загалом непереконливою, у відповідях на додаткові запитання під час захисту студент зазнає труднощів з підбором аргументації, наявні суттєві помилки у змісті або оформленні роботи
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного захисту курсової роботи - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного захисту за умови належного самостійного доопрацювання - нерозуміння суті досліджуваної проблеми, - оформлення роботи не відповідає чинним нормативам, - доповідь на захисті не є переконливою, - відповіді на додаткові запитання під час захисту не є обґрунтованими.
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним захистом курсової роботи - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного захисту курсової роботи - здобувач не допущений до захисту курсової роботи у зв'язку з її невідповідністю вимогам.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»**

**КУРСОВА РОБОТА
на тему:
ОПЕРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ:
СУТНІСТЬ, ТИПОЛОГІЯ, НАСЛІДКИ**

Здобувачки 2 року навчання
Петренко Вікторії
Вікторівни
Науковий керівник:
канд. іст. наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
відносин
Слюсаренко І.Ю.

Київ 2024

*Зразок оформлення сторінки зі змістом***ЗМІСТ**

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ	10
1.1. Назва підрозділу	10
1.2. Назва підрозділу	16
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ	20
2.1. Назва підрозділу	20
2.2. Назва підрозділу	25
2.3. Назва підрозділу	30
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	39
ДОДАТКИ	44

Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ	
1.1. Дефініції: терміни та їх трактування.....	5
1.2. Чинники та індикатори порівняння регіональних Стратегій інформаційного суспільства.....	10
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАТЕГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА СКАНДИНАВІЇ ТА БАЛТІЇ	
2. 1. Стратегії інформаційного суспільства країн Скандинавського регіону.	14
2. 2. Стратегії інформаційного суспільства країн Балтії.....	18
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА СКАНДИНАВІЇ ТА БАЛТІЇ	
3.1. Порівняльний аналіз реалізації національних стратегій інформаційного суспільства Скандинавських країн.....	23
3.2. Порівняльний аналіз реалізацій національних стратегій інформаційного суспільства країн Балтії	27
3.3. Порівняльний аналіз реалізацій регіональних стратегій інформаційного суспільства.....	35
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	44
ДОДАТКИ.....	47

*Зразок оформлення «Переліку умовних скорочень»***ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ**

БВВ	Бюро з вільних виборів
БДПЛ	Бюро з демократичних інституцій та прав людини
ВДПН	Вільна демократична партія Німеччини
ВР	Верховна Рада
ЕВС	Економічний та валютний союз
ЄАВТ	Європейська асоціація вільної торгівлі
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄВС	Європейська валютна система
Євратом	Європейське співтовариство з атомної енергії
ЄЕС	Європейське економічне співтовариство
ЄОВС	Європейське об'єднання вугілля і сталі
ЄС	Європейський Союз
ЗЄС	Західноєвропейський союз
ЗМІ	Засоби масової інформації
МВФ	Міжнародний валютний фонд
МУК	Міжурядова конференція
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
НБСЄ/ОБСЄ	Нарада з безпеки та співробітництва у Європі, з 1995 року – Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВД	Організація Варшавського договору
ООН	Організація об'єднаних націй
ОПМ	Операції з підтримання миру
ПЗМ	Партнерство заради миру
РЄ	Рада Європи
РЄАП	Рада євроатлантичного партнерства

Додаток 4

Деталі підготовки до презентації курсової роботи під час захисту

На захист курсової роботи студенти мають підготувати свій виступ, який має супроводжуватися невеличкою презентацією.

Презентація має містити від 4 до 7 слайдів. Просимо не переобтяжувати презентацію різними технічними засобами (додаткові відео, анімація при зміні слайдів тощо), аби з разі проведення дистанційного (онлайн) захисту не виникло технічних проблем.

У презентації та виступі автор/ка курсової роботи мають дотримуватися наступного порядку:

слайд	зміст виступу
Титульний слайд (<i>назва роботи, ПІБ автора, науковий керівник</i>).	Початок виступу (<i>представляєте себе та свою тему</i>).
Актуальність теми, мета та дослідницькі завдання	Озвучується актуальність теми, мета, дослідницькі завдання
Об'єкт та предмет дослідження	Озвучуєте об'єкт та предмет дослідження в рамках курсової, +даєте коротку характеристику – які <u>типи джерел інформації</u> використовували при написанні роботи, +який <u>стан розробленості теми</u> у науковій літературі (які науковці і що саме досліджували по цій темі).
Зміст роботи (план курсової)	Озвучити (коротко) про що написано у Розділі 1, Розділі 2, Розділі 3 (якщо є).
(якщо є якісь цікаві, самостійно зроблені схеми, діаграми, інфографіка)	Дуже стисло – пояснити зміст інформації на схемі/діаграмі/інфографіці та пояснити аудиторії чому саме Ви вирішили це винести у презентацію.
Дуже стисло висновки (схематично, у словах чи словосполученнях – повні речення/тексти висновків не наводити у слайдах – інакше будуть знижені бали).	Озвучити висновки (якщо текст висновків у курсовій 3-5 сторінок – то СКОРОТИТИ).
Надпис «Дякую за увагу!»	Дякуєте за увагу та запитуєте чи є питання в аудиторії.

Додаток 5

**Орієнтовний графік написання
курсівих робіт**

№ з/п	Етапи виконання роботи	Термін виконання
1.	Вибір теми роботи, закріплення наукового керівника	вересень-жовтень поточного навч.року
2.	Отримання завдання та узгодження теми дослідження	вересень-жовтень поточного навч.року
3.	Підготовка та узгодження робочого плану і затвердження його науковим керівником	жовтень-листопад поточного навч.року
4.	Пошук матеріалів, узгодження списку джерел та літератури з науковим керівником	жовтень-листопад поточного навч.року
5.	Збір матеріалів, написання розділів курсової роботи	листопад-березень поточного навч.року
6.	Підготовка першого варіанту роботи для ознайомлення науковому керівнику	лютий поточного навч.року
7.	Усунення зауважень, врахування рекомендацій наукового керівника, подання виправленого варіанту на друге читання	березень поточного навч.року
8.	Врахування рекомендацій наукового керівника, підготовка остаточного варіанту роботи	квітень поточного навч.року
9.	Перевірка роботи на текстові збіги (плагіат).	кінець квітня поточного навч.року
10.	Захист виконаної роботи	кінець квітня поточного навч.року

ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ,

	2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т

	всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О.О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 дата звернення: 15.11.2017. 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ.

	служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i> . 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).

	4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: Книги	1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом : избранные труды</i>. Харьков, 2013. С. 205–212. 2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць</i>. Київ, 2009. С. 195–197. 3. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія</i>. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: Матеріали конференцій (тези, доповіді)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р.</i> Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.)</i>. Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р.</i> Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р.</i> Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: Довідкового видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко</i>. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова</i>. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: Продовжуваного видання	1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного</i>

	університету. <i>Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: Періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОГО
СТИЛЮ ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ АРА
АРА (Американська психологічна асоціація)**

Книга одного автора	Дудник, А. В. (2011). <i>Сільськогосподарська ентомологія</i>. МДАУ. Круш, П. В. (2009). <i>Макроекономіка та її регулювання</i>. Каравела. Нечуй-Левицький, І. (2006). <i>Кайдашева сім'я</i>. Школа. (Оригінал опубліковано 1878 р.) Шекспір, В. (2003). <i>Гамлет, принц данський</i> (Г. Кочур, Пер.). Альтерпрес. (Оригінал опубліковано прибіл. 1599 р.) Lorge, P. A. (2012). <i>Chinese martial arts: From antiquity to the twenty-first century</i>. Cambridge University Press.
Книга двох авторів	Злобін, Г. Г., & Рикалюк, Р. Є. (2006). <i>Архітектура та апаратне забезпечення ПЕОМ</i>. Каравела. Воробйова, О. М., & Іванченко, В. Д. (2009). <i>Основи схемотехніки</i> (2-ге вид.). Фенікс.
Книга від трьох авторів	Сніжко, С. І., Паламарчук, Л. В., & Затула, В. І. (2010). <i>Метеорологія</i>. Київський університет. Жовтобрюх, М. А., Волох, О. Т., Самійленко, С. П., & Слинько, І. І. (1979). <i>Історична грамати́ка української мови</i>. Вища школа. Майданник, В. Г., Бурлай, В. Г., Гнатейко, О. З., Дука, К. Д., Нечитайло, Ю. М., & Хайтович, М. В. (2012). <i>Пропедевтична педіатрія</i> (Г. В. Майданник, Ред.). Нова Книга. Базилевич, В. Д., Базилевич, К. С., & Баластрик, Л. О. (2008). <i>Макроекономіка</i> (4-те вид.). Знання.
Книга без зазначення автора (з редакт)	Івшина, Л. (Ред.). (2002). <i>Україна incognita</i>. Факт. Васильчук, М. В., & Дуброва, Н. Й. (Ред.). (2004). <i>Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності</i> (2-ге вид.). Основа. Bodenhamer, D. J., & Shepard, R. T. (Eds.). (2006). <i>The history of Indiana law</i>. Ohio University Press.
Окремий том (частина) багатотомн ого видання	Комарницька, Т. К., & Комісаров, К. Ю. (2012). <i>Сучасна японська літературна мова</i> (Т. 2). Видавничий дім Дмитра Бураго. Головацький, А. С., Черкасов, В. Г., Сапін, М. Р., Парахін, А. І., & Ковальчук, О. І. (2013). <i>Анатомія людини</i> (3-те вид., Т. 1). Нова Книга. Александров, Є. Є., Козлов, Е. П., & Кузнєцов, Б. І. (2006). <i>Автоматичне керування рухомими об'єктами і технологічними процесами: Т. 2. Автоматичне керування рухом літальних апаратів</i> (Є. Є. Александров, Ред.). НТУ «ХПІ».
Частина книги (розділ тощо)	Герасимчук, І. Л. (2014). <i>Термодинаміка</i>. У А. Й. Пампук (Ред.), <i>Основи фізики</i> (с. 55–80). Універсіада. Hunt, E. (2006). Expertise, talent, and social encouragement. In K. A. Ericsson, N. Charness, P. J. Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), <i>The</i>

	<i>Cambridge handbook of expertise and expert performance</i> (pp. 31–38). Cambridge University Press.
Словник / Енциклопедія	Білецький, В. С., Омельченко, В. Г., & Горванко, Г. Д. (Уклад.). (2016). <i>Мінералогічний словник</i> . Східний видавничий дім.
Стаття в енциклопедії/словнику	Collins. (n.d.). Museum. In <i>Collins online dictionary</i> . Retrieved November 18, 2022, from https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/museum
Стаття в журналі	Турбін, П. В., Кропотов, О. Ю., & Удовиський, В. Г. (2018). Синтез впорядкованих нанорозмірних структур на основі вуглецевих нанотрубок. <i>Журнал фізики та інженерії поверхні</i>, 3(3), 114–118. https://periodicals.karazin.ua/pse/article/view/14324 Вишневський, В. В., & Романенко, Т. М. (2019). Застосування метрики Хаусдорфа для визначення нетипових кардіоциклів у тривимірному фазовому просторі координат векторкардіограми. <i>Медична інформатика та інженерія</i>, (3), 31–36. https://doi.org/10.11603/mie.1996-1960.2019.3.10430 Шевченко, Т. М. (2019). Письменницька есеїстика: Осмислення феномену. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія</i>, 24(2), 113–121. http://liber.onu.edu.ua/pdf/Visnik_Filol_2(2019).pdf Meehl, G. A., Goddard, L., Boer, G., Burgman, R., Branstator, G., Cassou, C., Corti, S., Danabasoglu, G., Doblas-Reyes, F., Hawkins, E., Karspeck, A., Kimoto, M., Kumar, A., Matei, D., Mignot, J., Msadek, R., Navarra, A., Pohlmann, H., Rienecker, M., Yeager, S. (2014). Decadal climate prediction: An update from the trenches. <i>Bulletin of the American Meteorological Society</i>, 95(2), 243–267. https://doi.org/10.1175/BAMS-D-12-00241.1
Стаття в газеті	Соколов, Б. (2018, 16 травня). Проблема не в наркотиках? <i>День</i>, (84), 4–5. Вишневська, М. (2016, 23–29 червня). Іванове свято. <i>Слово Просвіти</i>, (25), 14–15.
Сайт	Kyiv Dictionary. (2020, 12 травня). Чому в діалектному слові «без» («бузок») замість літери «у» вживають «е»? https://www.kyivdictionary.com/uk/grammar/uk/consulenza-linguistica/vypusk5/bez-buzok/ Пирожок, О., & Калачова, Г. (2019, 25 жовтня). Тютюнові компанії "збирають валізи": кому це вигідно і з чого все почалося. Економічна правда. https://www.epravda.com.ua/publications/2019/10/25/652952/ Stravy.net. (б. д.). Швидкі хачапурі на сковорідці. http://stravy.net/zakuski/shvidki-hachapuri-na-skovoridci.html Український гідрометеорологічний центр. (б. д.). Поточна погода в Україні. Взято 16 червня 2020 з https://meteo.gov.ua/ua/33345/current/ukraine/
Відео	Національний банк України. (2021, 6 квітня). Чим займається

	Національний банк України [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=XH9PsXbcaDw
Зображення	Харківська обласна військова адміністрація. (2023). <i>Порядок евакуації громадян із деокупованих районів Харківщини</i> [Інфографіка]. https://kharkivoda.gov.ua/2657/119466
Допис у соцмережах	Ryzhykova, A. [@anna_ryzhikova]. (2021, 16 вересня). <i>Стільки всього було в цьому сезоні: особисті рекорди і поразки, розбиті коліна і підтримка друзів, біг в шалену спеку і</i> [Фотографія]. Instagram. https://www.instagram.com/p/CT321Pgo6Nu/
Дисертація, магістерська робота	Гавриленко, А. О. (2018). <i>Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу</i> [Дис. канд. пед. наук, Національний авіаційний університет]. Репозитарій Національного авіаційного університету. http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/38241 Brettin, A. (2018). <i>Microspherical photonics for enhancing resolution of optical microscopy and sensitivity of focal plane arrays</i> (Publication No. 10979114) [Doctoral dissertation, The University of North Carolina at Charlotte]. PQDT Open. https://pqdtopen.proquest.com/doc/2139704285.html?FMT=AI Кандиба, М. О. (2015). <i>Емоційна зрілість як умова розвитку професійної толерантності особистості</i> [Неопубл. дис. канд. психол. наук]. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Aragon, L. (2003). <i>Factors to consider when selecting paraprofessionals for participation in a teacher preparation program</i> [Unpublished doctoral dissertation]. University of Colorado at Denver.
Автореферат дисертації	Казимиренко, Ю. О. (2019). <i>Наукові основи проектування і підвищення захисту метал-скляними матеріалами елементів суден для радіоактивних вантажів</i> [Автореф. дис. д-ра техн. наук, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова]. Репозитарій НУК. http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3077 Буц, Ю. В. (2020). <i>Науково-методологічні основи релаксії екосистем при техногенному навантаженні пірогенного походження</i> [Автореф. дис. д-ра техн. наук, Сумський державний університет]. eSSUIR. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76266
Тези доповіді	Воловенко, І. В. (2019). <i>Метамовна рефлексія як невід'ємний складник політичних промов</i>. У В. П. Андрущенко, А. В. Висоцький, М. Я. Плющ, О. І. Леута, І. В. Дудко, І. В. Воловенко & Л. М. Марчило (Ред.), <i>Український мовний світ у слов'янському всесвіті</i> (с. 18–20). Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Ключкович, А. В. (2015). <i>Особливості розірвання договору оренди земельної ділянки в судовому порядку</i>. У Д. В. Санніков, І. В. Ігнатенко, А. П. Гетьман & М. В. Шульга (Ред.), <i>Перші кроки в науці земельного, аграрного та екологічного права</i> (с. 212–215). Національний юридичний університет імені Ярослава

	Мудрого. http://nauka.nlu.edu.ua/download/zemelnoe2015.pdf
Закони, нормативні акти	Відповідно до норм АРА (Сполучені Штати) Americans With Disabilities Act of 1990, 42 U.S.C. § 12101 et seq. (1990). https://www.ada.gov/pubs/adastatute08.htm З урахуванням вимог «The Bluebook» Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII (2020). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text Постанова Кабінету Міністрів України «Про особливості надання житлових субсидій» № 247 (2020). https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-osoblivosti-nadannya-zhitlovih-subsidij-247250320 Закон України «Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням знищенням (псуванням), нестачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей» № 217/95-ВР (1995, 5 липня). <i>Голос України</i>, (22), 10. Закон України «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України “Про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів Верховної Ради України дев’ятого скликання” № 302–IX (2020, 24 січня). <i>Відомості Верховної Ради України</i>, (4), 36.
Звіт	Державна служба статистики України. (2020). <i>Звіт про результати діяльності Державної служби статистики України за 2019 рік</i> . http://www.ukrstat.gov.ua/zvit/zvit/zvit_DCC_2019.pdf
Препрінт	Препринт, опублікований в онлайн-репозиторії Стасюк, І. В., & Величко, О. В. (2014). <i>Опис інтеркальованих шаруватих структур в підході періодичної моделі Андерсона</i>. Інститут фізики конденсованих систем НАН України. http://www.icmp.lviv.ua/preprints/2014/14-07u Kraus, M., & Torrez, B. (2019). <i>A psychology of power that is embedded in societal structures</i>. PsyArXiv. https://www.doi.org/10.31234/osf.io/ft72 Неопублікований рукопис Jones, A. (2018). <i>Stages in the development of corn</i> [Manuscript submitted for publication]. Faculty of Agriculture, Dalhousie University
Патент	Караваєв, О. Г. (2017). <i>Судновий рушій</i> (Патент України № 121634). Державна служба інтелектуальної власності України. Кучеров, Д. П., & Березкін, А. Л. (2018). <i>Спосіб ітераційного визначення частоти гармонічного сигналу</i> (Патент України № 123202). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Безрук, В.В., Безрук, Т.О., Яценко, Ю.Б., Яценко, Ю.Б., & Шкробанець, І. Д. (2018). <i>Спосіб оптимізації системи надання нефрологічної допомоги дітям із інфекційно-запальними захворюваннями сечовидільної системи</i> (Патент України № 123201). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. http://uapatents.com/6-123201-sposib-optimizaci-sistemi-nadannya-nefrologichno-dopomogi-dityam-iz-infekcijno-zapalnymi-zakhvoryuvannyami-sechovidilno-sistemi.html

Стандарт	Книжкова палата України імені Івана Федорова. (2016). <i>Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання</i> (ДСТУ 8302:2015). УкрНДНЦ. Консервпромкомплекс. (2009). <i>Фрукти, овочі та продукти перероблення. Методи визначення домішок рослинного походження</i> (ДСТУ 4912:2008). Держспоживстандарт України. International Organization for Standardization. (2018). <i>Food safety management systems — Requirements for any organization in the food chain</i> (ISO Standard No. 22000:2018).
Архівні матеріали	[Витяг з протоколу засідання Української Центральної Ради щодо ухвалення Закону про Національно-Персональну Автономію]. (1918, 9 січня). Ф. 2592 "Генеральне секретарство міжнародних справ УЦР, м. Київ" (Оп. 1, Спр. 66, Арк. 17–18), Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, Київ, Україна. Грушевський, М. С. (1903, 11 вересня). [Лист до Марії Сильвестрівни Грушевської]. Ф. 1235 "Грушевські – історики та філологи" (Оп. 1, Спр. 940, Арк. 32), Центральний державний історичний архів України, Київ, Україна. <i>Постанова про проголошення незалежності України</i>. (1991, 24 серпня). Ф. 1 "Верховна Рада України, мм. Харків, Київ" (Оп. 16, Спр. 4630, Арк. 1), Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, Київ, Україна.
Релігійний текст	<i>Святе Письмо</i> (І. Хоменко, Пер.). (2007). Місіонер. (Оригінал опубліковано 1963 р.)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація про академічну доброчесність науково-педагогічного, наукового, педагогічного працівника Університету. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2016/declaratsiia_vykladachi.pdf.
2. Декларація про академічну доброчесність студента, аспіранта, докторанта Університету. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2016/deklaratsiia_akadem_dobrochestnist_student.pdf.
3. ДСТУ 3582-2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2013-08-22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 27 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2007-07-01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
6. Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_10/nakaz_817_15.12.17.pdf
7. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел та літератури URL: <http://aphd.ua/prykłady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>
8. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 37-38. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
9. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений 04.08.2020 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-speciálnistyu-291-mizhnarodni-vidnosini-suspilni-komunikaciyi-ta-regionalni-studiyi-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>
10. Інформація та документація: бібліографічне посилання ДСТУ 8302:2015 URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf